

PERSONATGES I PAISATGES

El cau del Tigre del Maestrat

El general carlí Ramon Cabrera és, juntament amb el general Prim, una de les dues figures militars catalanes més destacades del segle XIX. Nascut a Tortosa l'any 1806 i exiliat a Londres des de 1850, on es casà amb una milionària, Cabrera participà en tots els intents carlins de fer-se amb el poder.

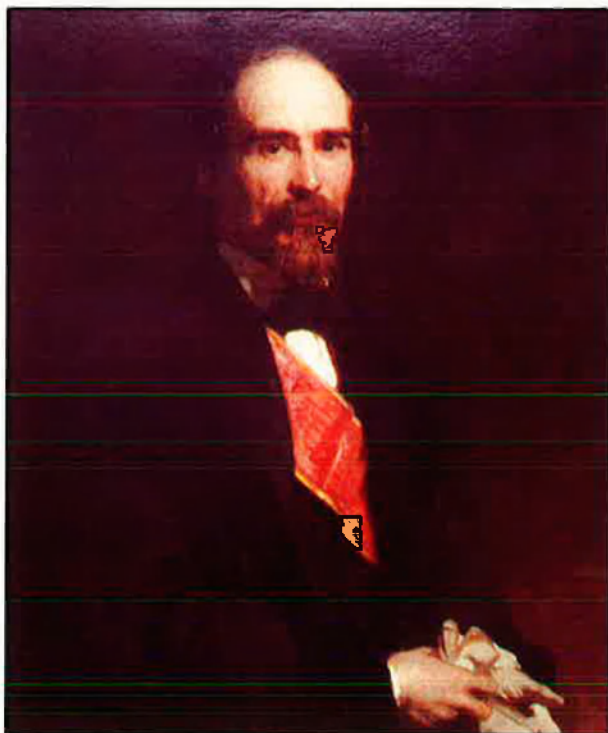
Conxa Rodríguez

Diu la dita que la vida dóna moltes voltes, i la trajectòria personal d'algunes figures ho confirma. La vida de Ramon Cabrera Grinyó va tombar i girar des de la revolta carlina de 1833 fins a la seva mort a Anglaterra l'any 1877.

El gir més espectacular tingué lloc l'any 1850 quan l'anomenat pels liberals «Tigre del Maestrat» arribava a Londres després d'haver lluitat i perdut en dues guerres o carlinades (la guerra civil 1833-1840 i la revolta dels Matiners 1846-1849).

Aquest segon exili, que iniciava en un barri senyorívol londinenc un dels personatges catalans més destacats del segle XIX, es convertiria en la llar definitiva.

Lluny quedava Catalunya i el País Valencià on havia nascut i crescut

Retrat inèdit de Ramon Cabrera.

i on els esdeveniments polítics l'havien denigrat i afalagat al mateix temps. D'aquest contrast sorgí la llegenda del «Tigre del Maestrat».

La ribera de l'Ebre tenia poc a veure amb la del Tàmesi i els sotrac dels governs espanyols es contraposaven a l'estabilitat política de la Gran Bretanya. La integració, aparentment, no era fàcil.

Ramon Cabrera arribava a Londres la tardor de 1849, tenia 43 anys, havia estat vençut i ferit prop del Ter, i no gaudia de grans ingressos econòmics. L'únic que lluia el seu *background* era el títol de comte de Morella, atorgat pel rei pretendent Carles V per l'extraordinari liderat demostrat en la guerra dels set anys. El segon rei pretendent, Carles VI, li donaria el títol de marquès del Ter per la gosadia amb què va lliurar la batalla d'Amer. Amb dos títols referents a causes perdudes i un forat de bala a la cama esquerra,

A l'esquerra, part posterior de l'edifici, reformada en diverses ocasions després de la mort dels comtes de Morella. A la dreta, entrada a la residència de Wentworth, una de les poques parts de la casa que no ha estat reformada

Estat actual de la tomba de Cabrera i la seva dona. Inscripció a la tomba dels comtes de Morella.

el *Tigre* s'introduïa en la societat londinenca i començava a festejar amb Marianne Catherine Richards, una jove protestant, de 29 anys, hereva d'una gran fortuna, amb qui es va casar l'abril de 1850, sis mesos després de posar peu en terra anglesa.

El matrimoni de Cabrera amb la jove va suscitar molta curiositat en les tertúlies polítiques i socials de l'aristocràcia. Un diputat *tory* escrivia al seu diari que Cabrera no parlava l'anglès i que parlava un «francès horripilant» (tot i que havia passat set anys exiliat a França). La dona de Cabrera no va parlar mai castellà ni català. Això fa pensar que «el francès horripilant» va ser prou per a la comunicació pre-nupcial. Ni els descendents de la parella, avui, s'expliquen com van anar les coses entre l'estranger, pobre, vençut, malaltís, carlí, i per tant, catòlic convençut, de 43 anys i la rica, jove i protestant. El fet és que es van casar, i tots els testimonis diuen que van viure molt bé fins la mort del general. Ella va fer servir els títols en els quaranta anys

de viudetat que va passar fins la seva mort l'any 1915, als 95 anys d'edat.

Els comtes de Morella i marquesos del Ter van instal·lar-se al núm. 80 d'Eaton Square, al barri de Belgràvia, al sud-oest de Londres, a quatre passes del famós Hyde Park. L'arquitectura d'Eaton Square manté encara avui l'aire de la societat victoriana, no la dels nuclis obrers que van inspirar Charles Dickens, sinó la dels *gentlemen* del país aleshores més poderós del món, el domini del qual arribava a Europa, Àsia, Austràlia i Àfrica. L'ex-*Tigre* —ara, per moltes raons, s'havia amansit— no va integrar-se mai en els *business* d'aquell veïnatge.

La seva dona, amb l'ajuda d'advocats, administradors i assessors, controlava la fortuna heretada. Els fills augmentaven la família i, de temps en temps, el matrimoni viatjava al continent per estar-se a balnearis, veure el Mediterrani —que encara devia commoure l'esperit del general— o visitar altres capitostes carlins també exiliats. Cabrera tenia de secretari per als seus afers personals un antic carlí, Víctor González

de la Llana, i observava diàriament les transformacions d'aquell país capdavanter de la revolució industrial. El record de les carlinades i el sentiment que sempre acompanya els vençuts, però, no s'extingia. La imatge de sanguinari i monstre que d'ell havia teixit la premsa liberal espanyola li removia el cervell. El contrast amb la vida que ara duia era massa fort.

L'any 1854 la senyora Cabrera, tal com es feia dir seguint la tradició britànica, va comprar Wentworth (diners, no li'n faltaven), una finca ubicada en una de les valls del riu Tàmesi que a poc a poc va engrandir-se fins que el latifundi va fer 646 hectàrees amb un gran casalici, una part de terreny productiu, llacs i casetes (*cottages*) per als treballadors de la hisenda. Wentworth, avui convertit en un prestigiós club de golf, pertany al municipi de Virginia Water, a 30 quilòmetres del centre de Londres. Al principi, el matrimoni Cabrera el feia servir de segona residència per passar-hi l'estiu. Ni l'un ni l'altra tenien estrictes obligacions diàries a Londres. Els fills, els

cuidaven les minyones. A poc a poc, la hisenda va convertir-se en la llar definitiva dels comtes, encara que no van deixar Eaton Square fins a 1873.

Entre Londres i Wentworth, Cabrera anava i venia passejant els seus fantasmes. A Wentworth sortia a caçar, llegia el diari, visitava la capella del Beaumont College —l'única catòlica de l'àrea fins a 1868, que amb el patrocini del general català es va construir l'església de St. Edward's a Windsor— i es relacionava amb uns pocs veïns; a Londres rebia la visita d'alguns

La verda gespa londinenca acollí Cabrera durant l'exili.

simpatitzants del carlisme i recorria la ciutat, aleshores en plena efervescència industrial i colonial. De tant en tant havia de fer llit per alguna de les moltes malalties que tenia. Al 1860 tenia ja quatre fills, però no necessitava acompanyar-los a l'escola. La política, d'una manera molt peculiar i personal, entretenia la seva ment.

Wentworth, encarlinat

El moviment carlí al continent es movia al ritme de les oscil·lacions del liberalisme sense un dels seus líders més destacats. Quan el partit revifava, els seus efectes arribaven fins a Londres i tocaven a la porta d'Eaton Square o Wentworth. Cabrera se sentia encara carlí, però s'havia fet més moderat que en la seva joventut. Escoltava uns i altres defugint sempre la idea d'una altra guerra civil.

La conspiració carlina que va acabar en el desembarcament de Sant Carles de la Ràpita l'abril de 1860, per un temps li havia dut a la memòria les cruentes carlinades anteriors on ell era un dels protagonistes principals. I arrelat encara als seus orígens polítics i geogràfics va participar-hi, si més no, subvencionant el colp. El geni que els seus seguidors li atribuïen va fer que per aquells dies d'amotinament a les ribes de l'Ebre ell passés cada dia amunt i avall Regent

Street per fer-se veure. La presència de la seva figura recolzada en un bastó pel centre de Londres va ser detectada pels periodistes francesos, que van desmentir els rumors que Cabrera arribava de nou a Catalunya per liderar la insurrecció, que va fracassar en arribar a Sant Carles.

De tornada a Wentworth, el comte de Morella acumulava una altra derrota a la causa per la qual havia lluitat vigorosament una bona part de la seva vida. Només els bucòlics paratges de Wentworth degueren sentir el que deia el seu pensament. Allà tot

era més tranquil. El seu cotxer el portava de la ciutat a la finca amb el cotxe de cavalls de l'amo de Wentworth, i encara que mai va exercir de propietari, preferia capficar-se en el seu passat. La seva activitat a Wentworth era més l'evasió que el manteniment de la fortuna de la seva dona.

L'any 1862 naixia l'última criatura del matrimoni. Una nena que sempre va veure el seu pare molt gran, protegit per la seva mare i amb la mirada llunyana. A Cabrera els liberals li havien executat la mare a Tortosa quan ell començava a destacar per la seva habilitat militar. Va ser, doncs, un fill ferit i indignat per l'atrocitat, però aquest sentiment paterno-filial sembla que va nàixer i morir en aquell ferotge esdeveniment. Ramon Cabrera, com a pare, és un aspecte absolutament inèdit.

La política a Espanya era prou caòtica. Un colp d'estat era seguit d'un *pronunciamiento militar*, d'una conspiració, d'un motí o d'una revolta. La corona queia del cap de Maria Cristina per rodolar per terra. Ara l'agafava Espartero, ara la posaven a la nena Isabel II, ara li la tornaven a traure. Des d'Anglaterra, el *Tigre* s'ho mirava decebut, els seus —en la mesura que els sentia seus— anaven de mal borràs, els contraris no aconseguïen redreçar el país. L'exemple d'estabilitat política i equilibri monàrquic que ofería Anglaterra tenia poc

a veure amb els esdeveniments espanyols. ¿Tornar o no tornar? Els anys passaven i les idees semblaven utòpiques.

L'any 1868, amb la revolució de Prim, i la corona al cap d'Amadeu, els carlins inicien una bona etapa. El nou pretendent, Carles VII, que encara no havia fet vint anys, arriba a Eaton Square. El general és al llit de Wentworth operat d'un abscess al genoll, la ferida de l'acció d'Amer s'havia reobert. El jove Carles VII es presenta als peus del dormitori, els seguidors carlins demanen la intervenció de Cabrera per començar una altra guerra. Els nous dirigents tenen pressa. El metge de la reina Victòria, doctor Ferguson, havia operat el *Tigre*.

De moment, contrariat per la impetuositat dels nous dirigents resta a Wentworth, però l'any següent torna a encapçalar el moviment carlí en plena expansió. Wentworth se li fa petit i se'n va a Londres i al continent. Ell, a la seva edat, vol planificar l'acció a poc a poc, comença la *Vida nueva*, que no passe com a Sant Carles, però els nou incorporats al carlisme no poden esperar. Cabrera trenca els lligams amb els carlins, aquests convoquen l'Assemblea de Vevey per evitar la divisió del partit. La guerra esclata l'any 1872. Ara, l'escenari principal és el País Basc.

A la rogalia de Wentworth, el jove Alfons XII ha entrat de cadet a la Sandhurst Royal Military Academy. Les pressions vénen de tot arreu: els carlins veterans, que s'adhereixi a la guerra; els republicans, després alfonsins, que reconegui la nova monarquia i provoqui l'escissió cabrerista. El vell general passeja per Wentworth: ¿què fer? Sembla que no se'n pot mantenir al marge. La voluntat pacificadora s'imposa. Reconeix Alfons XII rei d'Espanya, viatja a França per convèncer els carlins que acabin la guerra. Alguns ho fan, altres el detesten. Al cap de vuit mesos, torna a Wentworth rehabilitat amb els títols, desenganyat pel tractament dels alfonsins, per la *traïció* als carlins.

L'any 1876 acaba la guerra, ell fa llit per malaltia. D'aquesta no se'n sortirà, i a les vuit del vespre del 24 de maig de 1877 la seva vida s'extingeix. La seva dona, en la llarga viudetat que l'espera, serà l'única que immortalitzarà la seva memòria. El nom del seu marit i els més significatius de la lluita carlina resten encara avui en aquells paratges. Wentworth, encarlinat. «Cottage Ter, Tortosa, Ebre, Morella...», «Cabrera Green Avenue...», Carles V, Carles VI...». El general resta enterrat en una església protestant, en un paratge aliè a aquest on s'havia format.

Avui, alguns dels seus descendents toquen a l'ambaixada espanyola a Londres. Volen que la tomba es cuide millor del que està. De moment, no hi ha resposta. Els curiosos i lletraferits locals es pregunten el significat de tots aquells noms estranys. □